

IGAVESTI SULI? Karistuse ära kandnud inimesel ei õnnestu üheski pangas kontot avada

Andres Putting / Delfi Meedia

KADRI KUULPAK
kadri.kuulpak@ohtuleht.ee

Pangad keelduvad avama kontot neile, kelle karistusregister pole puhas. Ei loe ka see, kui karistus on ära kantud ja juba aastaid õiguskauulekalt elatud. Probleemi lahendamise võit hoidev rahandusministeerium muudkui analüüsib, kaalub ja vaagib – nii juba poolteist aastat.

Süütegusid on erinevaid: kes on purjuspäi autorooli istunud, kes pannud toime pettuse mõne finantsasutuse vastu, kes osalenud baarikluses, kes sportlasena dopingut kasutanud. Olenemata süüteost võib süüdimõistetul olla võimatu ka aastaid pärast karistuse kandmist pangakontot avada.

„Tegin eksimuse 11 aastat tagasi ja kandnud oma karistuse ära, elanud õiguskauulekat ja finantsiliselt korrektset elu. Kas mul ei olegi õigust kasutada põhimakseteenust?“ küsis õiguskantsleri poole pöördunud kannataja.

Meie maailm on üha enam sularahavaba. Pangakontota ei saa tasuda näiteks kommunaalteenuste eest või näiteks lasteaias kohatasu. Samuti piirab kontode sulgemine võimalust pöörduda oma õiguste kaitseks kohtusse, sest ka selleks tuleb pangauulekandega tasuda riigilõiv.

Kui osta bussi- või rongipilet pangauulekandega, saab piletitraha hõlpsalt tagasi küsida, sularahaga sellist luksust pole. Ka sotsiaaltoetusi makstakse pangakontole. ID-kaardi uuendamise eest saab mugavalt tasuda pangalingiga. Sularahas maksamiseks tuleb aga minna kohapeale ning oodata pikalt järjekorras.

„Aeg on vara, mida me tagasi ei saa. Vaimne tervis on see, mis [lisaks] kõigele muule seetõttu kannatab,“ lausub kannataja.

Tõrjub ja stigmatiseerib

Sestap tajub õiguskantslerile kirjutanud isik olukorda stigmatiseerivana. See on justkui elukestev hukkamõist. Pangad piiravad võimalust mõistlikuks igapäevaseks toimimiseks. See toob kaasa sotsiaalse tõrjutuse. „Ma olen see kahtlane, kellel pole pangakontot ja minuga peab arveldama sularahas,“ sõnab kannataja.

Niimoodi kirjutas ta õiguskantslerile tänavu augustis. Ent tegu on habemega probleemiga. Õiguskantsleri poole on pöördunud mitmed inimesed kaebu-

sega, et pangad on piiranud nende põhimakseteenuste (internetipank, kaardimaksed ja sularahautomaat) kasutamist või sulgenud pangakonto ning keeldunud uut avamast.

Õiguskantsler möönab, et pankade soov maandada võimalikke riske on mõistetav, rahapesu vastu tuleb võidelda. Küll aga nendib ta, et selle kattevarjus pole õiguspärane võtta osadelt inimestelt ligipääs põhimakseteenustele ja ning seeläbi luua alus nende sotsiaalseks ja majanduslikuks tõrjutuseks.

Õiguskantsler toob välja, et makseteenused on ka hädaolukorra seaduses tähtsades eluolukorras. Kriisiolukorras ei pruugi inimesel ollagi muid võimalusi teha mistahes oste kui pangauulekandega.

Ka Euroopa Komisjon on soovitanud, et Euroopa Liidu elanik peaks saama oma residentsuuriis konto avada ja seda kasutada.

Samal ajal ei tohiks konto avamisel võtta arvesse kriteeriume, nagu sissetuleku suurus või regulaarsus, töökoha olemasolu, varasemad laenuandmed, võlakorvus, võimalik pankrot või kontoomaniku eeldatav käive.

Erinevad seadused on aga vastuolus. Võlaõiguse seadus näeb küll ette, et tarbijale tuleb maksekonto avada ning selle kaudu peab ta saama kasutada põhimakseteenuseid. Teisalt on krediidiasutuste seaduse järgi pank vaba otsustama, keda teenindada.

Seadustes selguse loomise võti on rahandusministeeriumi käes. Sinna pöördus õiguskantsler juba 2020. aasta märtsis. Toonasele rahandusministrile Martin Helmele saadetud kiri jäi vastuteta. Aasta hiljem, 2021. aasta aprillis tuletas õiguskantsler rahandusministeeriumile probleemi meelde: „Jätakuvalt on õiguskantslerile esitatud avaldusi, kus inimese pangakonto sulleti ja kõik Eesti pangad keelduvad konto avamisest.“

Muu hulgas tõi õiguskantsler välja, et muret võimendavad ko-

Rahandusministeeriumi nõunik Marten Ross.

roonapiirangud, sest kontota ei ole võimalik kasutada e-teenuseid, sh tellida toitu.

Sama aasta mais laekus õiguskantslerile kauaoodatud vastus, kus toona asekancleri rollis olnud, nüüdne ministeeriumi nõunik Marten Ross pakub võimalikke lahendusi: „Analüüsimise ja kaalume õigusakti väljatöötamist, mis tagaks senisest suurema juurdepääsu põhimakseteenustele. Muu hulgas kaalume nn spetsiaalse sotsiaalkonto loomist.“

Palju sõnu, vähe tegusid

Sotsiaalkonto tähendab seda, et makseteenuseid saab kasutada piiratud mahus, näiteks teha ühes kuus makseid kuni 10 000 euro ulatuses.

Ametnikud kaaluvad ja vaagivad, kuid elu läheb edasi. Kas rahandusministeeriumist võiks peagi ka lahendusi oodata? Poolteist aastat hiljem pole paraku kuhugi jõutud. Rahandusministeeriumi kommunikatsiooni peaspetsialist Siiri Suutre räägib taas sotsiaalkonto loomise võimaluse kaalumise kohta. Piiratud tingimustega sotsiaalkonto võimaldaks tema sõnul tasuda väiksemates summades kaupade või teenuste eest euroliidus.

Suutre täiendab: „Kehtiva seaduse järgi peavad krediidiasutused konto avamise taotluse tagasi lükkama, kui ei suudeta täita rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid või taotleja on rahvusvahelise sanktsiooni all. Sellega tuleb jätkuvalt arvestada. Võimaliku lahenduse osas veel arutelud käivad ja lõplikku otsust ei ole tehtud.“

TÕELINE PEAVALU:

Pangakontota ei saa tänapäeval paljut teha, näiteks tasuda kommunaalmakseid. Martin Ahven

Konstantin Pätsi pea jõudis Tallinna

Martin Ahven

Reedel avatakse ja pühitsetakse Estonia teatri taga ajaloolisel Uuel turul mälestusmärk Eesti Vabariigi väljakuulutatjale, esimesele valitsusjuhile ja esimesele presidendile Konstantin Pätsile.

Esmaspäeval jõudis Pätsi pea oma asukohale Estonia teatri taga.

Konstantin Pätsi mälestusmärgi kavandivõistluse võitsid 2020. aasta suvel kujur Vergo Vernik ja arhitekt Toivo Tammik. MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum korraldas monumendi rajamiseks korjanduse ja sõlmis Tallinna linnavalitsusega lepingu ausamba püstitamiseks ajaloolisele Uuele turule.

President Konstantin Päts maeti Eesti Muinsuskaitse Seltsi eestvõttel Tallinna Metsakalmistu kodumulda 21. oktoobril 1990. Sel kuupäeval on teda igal aastal mälestatud. TRIINU LAAN

PEA ON JUBA KOHAL: Riigi pea ootab peatset lahti pakkimist!

BioPel
PELLETIKATLAD

UUED
SÄÄSTLIKUD
MUDELID

ostakatel.ee
info@ostakatel.ee
TEL. 526 7072

e-pood avatud 24/7
TEHNIKA 10, VIIRATSI